

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Lindestraat te Broekom

Annelies De Raymaeker

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016F18

Aanleiding: De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag in een projectgebied dat buiten de vastgestelde archeologische zones ligt. Het projectgebied van de verkaveling waarbij 24 bouwkvavels gerealiseerd worden, is 14354 m² groot.

Daarmee valt de verkavelingsvergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m² of meer bedraagt. De vigerende wetgeving hieromtrent is het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgetseld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk (CGP).

Erkend archeoloog: Annelies De Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2016/00148

Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002

Locatie: Borgloon, Broekom, Lindestraat (fig. 1.1 en 1.2)

Bounding box: x: 217958, y: 163864

x: 218168, y: 164002

Borgloon, Afd. 8, Sectie A, percelen 376a (partim), 376b (partim), 377a (partim), 379e (partim), 388x, 398a (fig. 1.3)

Periode uitvoering: 7 – 15 november 2016

Relevante termen: Broekom, Borgloon, prehistorie, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen, dorpskernonderzoek, (zand)leemstreek

2.2 Gemotiveerd advies

Tot op heden kon enkel een bureauonderzoek uitgevoerd worden. De initiatiefnemer kan nog geen rechten laten gelden op het terrein en zal dit pas kunnen na het verkrijgen van de vergunning. Er is dus een juridisch en organisatorisch bezwaar om andere onderzoeken dan de bureauonderzoek uit te voeren.

De geplande werken betekenen een grote verstoring van de bodemopbouw. Over het gehele terrein worden 24 woningen met bijbehorende wegenis, nutsvoorzieningen, parkings en infiltratiekommen aangelegd. Hierdoor zal nagenoeg het volledige terrein diepgaand verstoord worden. Enkel de meest oostelijke zone zal gevrijwaard worden van verstoringen door de aanleg van een speelbos (24a 10 ca). Binnen deze zone worden enkel een aantal bomen geplant, wat slechts een zéér beperkte bodemingreep betekent. Bovendien wordt de initiatiefnemer nooit eigenaar van deze zone.

Er werden tijdens het bureauonderzoek geen elementen aangetroffen die wijzen op een grootschalige verstoring van de bodemopbouw in het verleden. Enkel ter hoogte van de Vlietrouw (die werd ingekokerd) wordt een verstoorde zone verwacht.

De archeologische verwachting voor het projectgebied is hoog. De ligging van het projectgebied binnen de historische kern van Broekom en de nabijheid van verscheidene archeologische vindplaatsen uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen doet vermoeden dat het

projectgebied interessant is voor archeologische waarden uit deze perioden. Ondanks dat het projectgebied op de bodemkaart gekarteerd staat als bodem zonder profielontwikkeling is er toch een grote kans op goede afdekking van eventuele archeologische waarden door colluvium en/of alluvium (gezien de ligging in de vallei van de Herrebeek).

Op basis van het bureauonderzoek alleen kan geen uitspraak worden gedaan over de aan- of afwezigheid van relevante archeologische waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Verder onderzoek blijkt noodzakelijk.

Omdat het projectgebied deel uit maakt van een zeer landelijke ruimere regio, kan de informatie die tijdens het aanbevolen archeologische (voor)onderzoek wordt ingezameld in de toekomst worden uitgebreid bij andere bouwontwikkelingen. Bovendien is er op dit moment zeer weinig archeologisch gekend met betrekking tot de regio. Hierdoor bevat het onderzoek veel potentieel tot kenniswinst.

Omdat het terrein momenteel nog niet in eigendom is van de initiatiefnemer, dient het onderzoek te worden uitgevoerd in uitgesteld traject.

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijke boringen	Nee	Tijdens het bureauonderzoek kwamen geen elementen aan het licht die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van verstoringen. De archeologische verwachting naar prehistorische artefactensites is dermate laag, dat een booronderzoek binnen dit onderzoek enkel een meerkost en zal dit niet tot kenniswinst leiden.
Landschappelijke profielputten	Nee	Tijdens het bureauonderzoek kwamen geen elementen aan het licht die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van verstoringen. De archeologische verwachting naar prehistorische artefactensites is dermate laag, dat een booronderzoek binnen dit onderzoek enkel een meerkost en zal dit niet tot kenniswinst leiden.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren.
Veldkartering	Nee	Binnen dit onderzoek biedt deze methode geen

		meerwaarde en zal dit vermoedelijk niet tot kenniswinst leiden.
--	--	---

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkendend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het bureauonderzoek kwamen geen elementen aan het licht die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van verstoringen. De archeologische verwachting naar prehistorische artefactensites is dermate laag, dat een booronderzoek binnen dit onderzoek enkel een meerkost en zal dit niet tot kenniswinst leiden.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het bureauonderzoek kwamen geen elementen aan het licht die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van verstoringen. De archeologische verwachting naar prehistorische artefactensites is dermate laag, dat een booronderzoek binnen dit onderzoek enkel een meerkost en zal dit niet tot kenniswinst leiden.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Tijdens het bureauonderzoek kwamen geen elementen aan het licht die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van verstoringen. De archeologische verwachting naar prehistorische artefactensites is dermate laag, dat een booronderzoek binnen dit onderzoek enkel een meerkost en onnodige verstoring van de bodemopbouw betekent.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Omwille daarvan, en de verwachting dat er geen complexe verticale strategie aanwezig is, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Om beter ruimtelijk inzicht toe te laten is het nodig een groter percentage van het terrein (12,5%) te onderzoeken dan de voorgaande onderzoeksmethoden, wat resulteert in een grotere schadelijke impact op het bodemarchief. Deze methode is echter niet overdreven schadelijk te noemen. Ondanks de grotere schadelijke impact op het bodemarchief is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de eventuele aanwezigheid van een archeologische

		site op het terrein.
--	--	----------------------

Na afweging van de opportuniteit van elke individuele onderzoeksmethode wordt de combinatie van verschillende methoden afgewogen op basis van dezelfde criteria. Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit een proefsleuvenonderzoek.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveau's aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Kunnen de gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek bevestigen, verfijnen of bij te sturen op vlak van de opbouw van de ondergrond, aanwezigheid van intacte bodems, verstoring van de oorspronkelijke bodem, verwachte periode en aard van de site bijvoorbeeld?

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveau's?
- Waar ligt/ lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn er, ondanks de lagere verwachting voor sporensites vanaf de late middeleeuwen, toch resten uit deze periode aangetroffen?
- Kan er een link gemaakt worden met het ontstaan van Broekom of met andere archeologische vindplaatsen uit de omgeving?

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie werd gegenereerd om:

- een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de onmogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

De onderzoeksmethode beslaat de oppervlakte van 10956 m², zoals die is afgebakend op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (fig. 2.1). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment

beantwoord zijn. Indien in de toekomst besloten wordt om toch ingrijpendere werken uit te voeren ter hoogte van het speelbos, kan verder archeologisch (voor)onderzoek onder de vorm van proefsleuven wenselijk zijn.

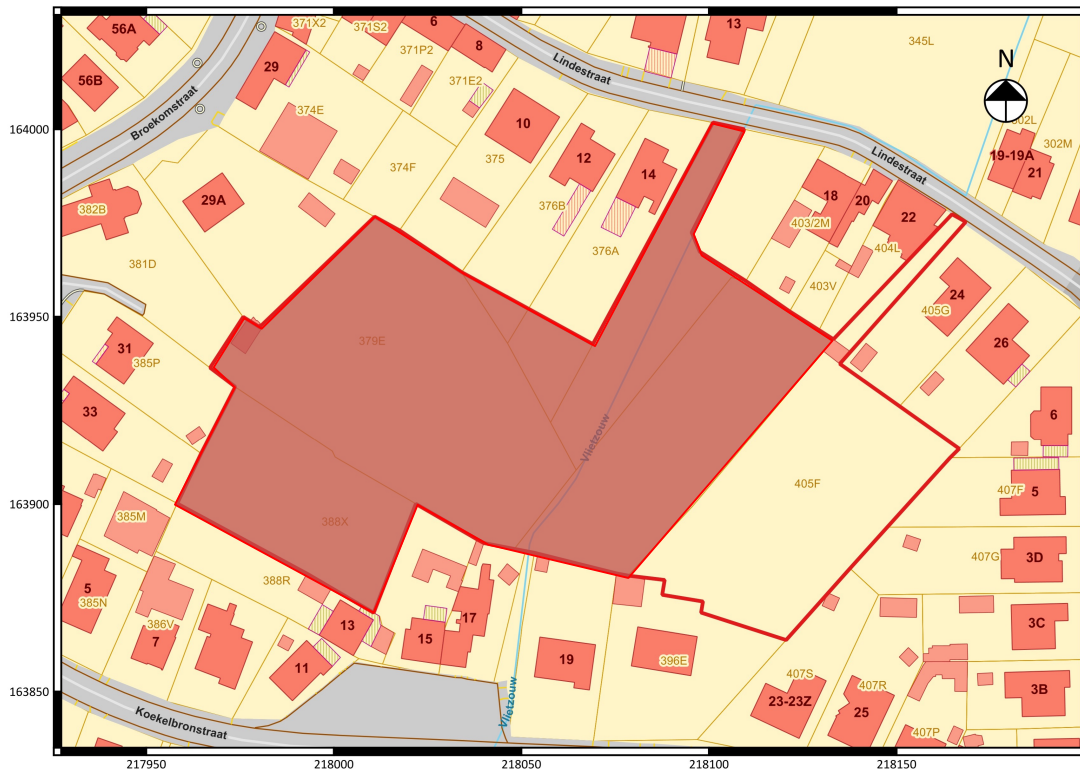

Fig. 2.1: Synthesepan met aanduiding van de zone geselecteerd voor verder onderzoek.

2.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van de Goede Praktijk van toepassing.

De aangelegde proefsleuven hebben een breedte van 2 m met een maximale tussenafstand (van as tot as) van 15 m. De proefsleuven worden in een min of meer vast grid aangelegd met een noordwest-zuidoostelijke oriëntatie, dat ze rekening houden met de toekomstige gebouwen. Op de oostelijke kant van het geselecteerde terrein liggen de proefsleuven haaks op de andere, met een noordoost- zuidwestelijke oriëntatie (fig. 3.2). De voorgestelde afstand tussen de aangelegde sleuven bleek in het verleden reeds tot de beste resultaten te leiden. De sleuven moeten minstens 10% van het volledige terrein beslaan, tenzij tijdens de uitvoering van de werken grote bodemverstoringen worden vastgesteld. In totaal moet minstens 12,5% van het terrein onderzocht worden. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen. Kijkvensters worden ook gegraven om schijnbaar archeologievrije zones te controleren.

De proefsleuven en eventuele kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. De proefsleuven worden aangelegd op het archeologische niveau waarop

grondsporen te zien zijn. Bij het leesbaar maken van het te registreren grondvlak dient aandacht te worden besteed voor de aanwezigheid van lithisch materiaal. Een steentijdsite is gezien de locatie ten noorden van de duin (en ter hoogte van een locatie waar de duin volledig werd weggegraven) weinig waarschijnlijk, maar kan immers niet uitgesloten worden. Indien een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, worden de artefacten in 3D geregistreerd. Het materiaal wordt tijdens het veldwerk voorgelegd aan een ervaringsdeskundige lithische artefacten.

Ter hoogte van de ingekokerde beek kan een verstoorde zone worden verwacht. De impact van de werken ten tijde van het inkokeren op de bodemopbouw is echter niet gekend.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

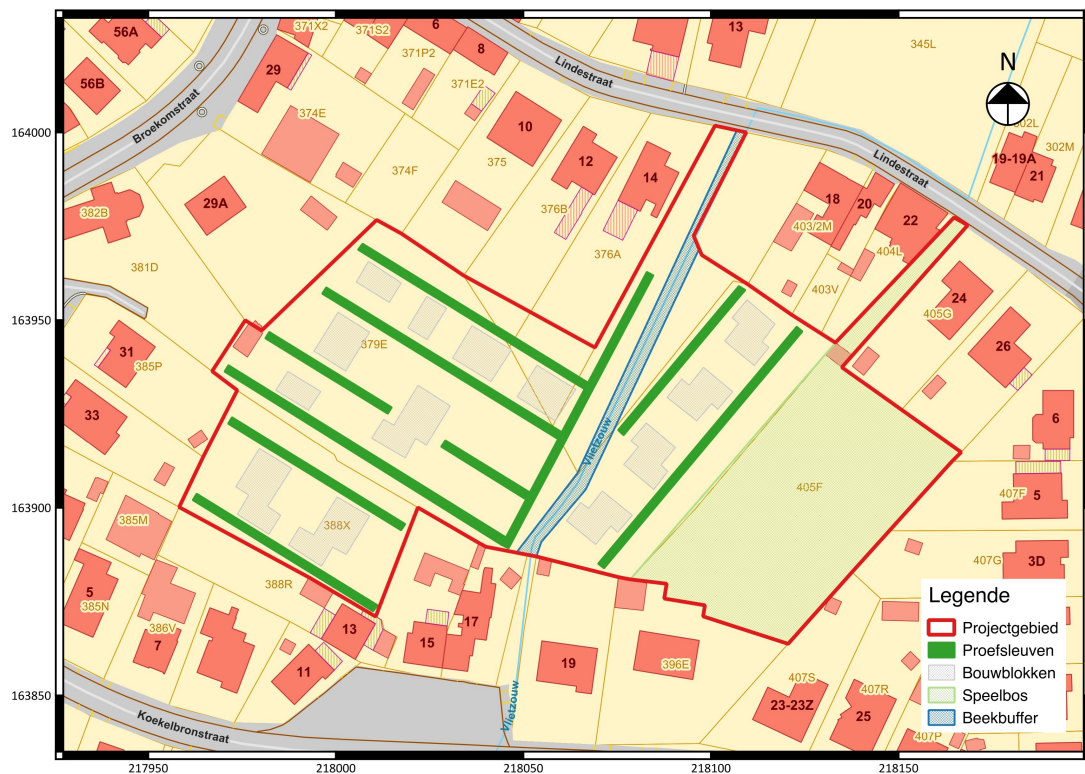

Fig. 2.2: Projectie van de voorgestelde proefsleuven op het kadaster.